

A Parlament demokratikusabbá teszi az Uniót?

Kategória: [2015. szeptember](#)

Írta: Susan Watkins

Amikor bírálattal illetik az Európai Uniót a demokrácia hiánya miatt vagy pénzügyes szóhasználat miatt a demokratikus deficit miatt, az unió hívei általában egy kész válasszal szolgálnak: a Parlament jelentőségére, az „együttdöntési” mechanizmus kulcsszerepére hivatkoznak. Minden olyan alkalommal, amikor megerősítik a Bizottság jogkörét, azonnal lelkesen ünneplik a

Parlament szerepét is.

Az „együttdöntésnek” az a meghirdetett célja, hogy létrehozza a konszenzust a Bizottság (amely egyedül jogosult európai direktívákat és szabályokat javasolni), a Parlament (amely csak módosíthatja azokat) és végül a Tanács (államközi szervezet, amely a valós döntési jogkörrel rendelkezik) között. A Parlament szerepe a valóságban két opcióra korlátozódik: vagy elfogadásra alkalmas módosításokat javasol, vagy tudomásul veszi, hogy mellőzik a javaslatait.

Ami a munkáltatói érdekeknek kedvez...

Az „együttdöntés” élén a két nagy politikai csoport, az Európai Néppárt (EPP, jobbközép), valamint a Szocialisták és Demokraták Haladó Szövetsége (S&D, balközép) vezetősége áll. Közösén kényelmes többségük van, ezért mindent, amit ez a két csoport támogat, automatikusan megszavaznak. A csoportvezetők részvételével tartott konferencia az igazi parlamenti döntések központja. Itt rögzítik a húsz parlamenti bizottság (halászati, állattenyésztési, versenyképességi, pénzügyi, gazdasági, stb.) üléseinek időpontját, és megszerkesztik a Bizottság direktíváihoz fűzött módosítási javaslatokat. Ez a szereposztás nem kerülte el a figyelmét a multinacionális cégek lobbistáinak sem, sőt kisebb mértékben ugyan, de a szakszervezetek és a nem kormányzati szervek (NGO-k) számára is fontos lett.

Ha a parlamenti bizottságok egyetértenek egy módosítás megfogalmazásával, akkor annak minden esélye megvan rá, hogy a Parlament elfogadja. A pártvezetők a Bizottság és az Európai Tanács elé terjesztik, végső jóváhagyásra. Ez a működési mód egyébként azon alapul, hogy mindenki tudja: hogyan éljen vele. Ellentétes álláspont esetén az egyetlen lehetséges stratégia az időhúzás lenne, az ülések megnyújtásával. (Ám erre nem nagyon kerül sor ebben a jól nevelt kis társaságban.)

Amennyiben olyan új politikai erők jelennek meg a Parlamentben, mint a baloldal és a zöldek az 1980-as években, vagy az euroskeptikusok 1990. környékén, akkor pénzt, irodákat és személyzetet ajánlanak fel számukra. Miért is? Bár szerepük arányos a létszámukkal, arra akarják őket ösztönözni, hogy vegyenek részt a politikai játékban. A semlegesítés és a depolitizálás hatására a sorból kilógó lázadók csendesen felszívódnak. Vagyis: a politikai álláspont láthatóan technikai problémává sorvad a

parlamentari mechanizmusban. (Ezen az olasz értelmiségi Antonio Gramsci például csak nevetett volna[1].)

Az 1990-es években megkísérelték megkerülni az „együttdöntés” fenti mechanizmusát, és egy erőteljesebb politikai koncepció alapján kezdtek el dolgozni. A balközép ekkor egy szűk, hatvanfős előnnyel rendelkezett a Néppárttal szemben. A csoport vezetői, a francia szocialista Jean-Pierre Cot, akit 1994-ben a brit munkáspárti Pauline Green követett, megpróbálták mozgósítani a Parlament „haladó többségét” egy szociális Európa érdekében, amely a dolgozók jogait védelmezné. Azonban a maastrichti szerződés konvergencia-kritériumainak belső logikájába, amely automatikusan a munkáltatói érdekeknek kedvez, gátolta ezt a szándékot. A balközép semmiféle kézzelfogható eredményt nem ért el. Amikor pedig pártjaik hatalomra jutottak az Egyesült Királyságban és Németországban, a „szociális Európa” építésének tervét egyértelműen takaréokra tették az Európai Parlamentben.

A zöldek viszont akkor gyengültek meg, amikor megvédték a korrupcióval vádolt, de a balközéphez tartozó biztosokat. Az 1999 márciusában bekövetkező botrány nyomán a Jacques Santer által elnökölt Bizottság le is mondott. Az 1999-es választásokon a Néppárt megerősítette pozícióit a Parlamentben, és 2004-ben visszatért a *Nagy Koalíció*. Ezt úgy mutatták be, mint a legjobb eszközt a parlament „újra kormányozhatóságára”. (Ez volt az uniós intézmények egyik magas rangú funkcionáriusának sokatmondó kifejezése[2].)

Sérelem az európai jogrendben

Ahogy a nagy pártok politikai programjai már majdnem teljesen hasonlóvá váltak, a tagállamok parlamenti fokozatosan egyre hermetikusabban bezárultak a lakosság követeléseivel szemben. Ebben élen járt az Európai Parlament is: működési mechanizmusát sűrű homályba borította, saját „felelősségét” kizárólag az európai intézményekkel szemben gyakorolta, az állampolgárokkal kapcsolatban még csak nem is észlelte. Ezért törekszik egyebek között arra, hogy egyetértésre, a helyi zsargon szerint konszenzusra jusson a Bizottsággal és a Tanáccsal, hiszen ez az egyetlen módja, hogy módosító javaslatát elfogadtassa. A politikai csoportok vezetőinek soha nem kell beszámolni saját pártjuk aktivistái előtt: nem lehet őket visszahívni, képviselői helyük garantált. Röviden, egy olyan rendszer alakult ki, amely sokkal jobban hasonlított a XIX. századi notabilitások pártjaira, mint a XX. század tömegpártjaira.

A Parlamentnek az eurozóna válsága idején játszott szerepe tökéletesen mutatja ezt a fajta változást. Akkoriban – miként jelenleg is – a nagykoalíciót Joseph Daul és Martin Schulz vezette. Mindketten sürgősséggel kérték és kapták meg a Parlamenttől azt a felhatalmazást, amely egy rendkívül autokrata hatalomgyakorlás felé nyitotta meg az utat, és segítette egy sor botrányos intézkedés elfogadását. Eközben úgy mutatták be magukat, mint a nép védelmezőit, akik elítélnék bizonyos hibás direktívákat, és kiállnak a bankárok bónuszainak korlátozása mellett. A parancsvégrehajtásra berendezkedett sajtóban ez az attitűd bátor kiállásként jelent meg.

Az Európai Parlament fontos intézmény: 751 képviselője van, Brüsszelben egymillió négyzetméter területet foglal el, és körülbelül 10 000 funkcionáriust, tanácsadót és fordítót foglalkoztat. Miután minden hivatalhoz hasonlóan jelentős bürokratikus területet halmozott fel, alapvetően saját adminisztratív hatáskörének és befolyásának további növelésével van elfoglalva. Ezekre hatalmas energiát fordít. Az alkotmányos ügyek bizottságában tevékenykedő rutinos funkcionáriusok csapatának nincs is más dolga, mint ezeket biztosítani. Nem véletlen, hogy működésüknek alig van visszhangja.

A válság kezdete, és Európa autokratikus fordulata óta a Parlament úgy mutatkozik be, mint az egyetlen legitim szereplő, amely kompenzálja a „trojka”[3] túlhatalmát, a Bizottság megerősödését, és a sajátos előjogokkal rendelkező német kancellár alkotmányellenes kiemelkedését.

A Parlament szerepének növelésére 2014-ben nyílt egy kiváló lehetőség, abban a kampányban, amelynek az volt a célja, hogy Jean-Claude Junckert jelöljék a Bizottság elnöki tisztségére. Az európai jogrendet ritkán éri ilyen sérelem. A szerződések előírják, hogy a Bizottság elnökének megválasztása a Tanács jogköre; a Parlament vagy elfogadja a döntést, vagy vétót emel és elutasítja. A Parlament politikai csoportjainak vezetői azonban – egy *Spitzenkandidaten* („favorit”) rendszer alapján – maguk akarták megválasztani a Bizottság elnökét. Úgy tekintették, hogy annak a csoportnak a jelöltje a legalkalmasabb, amely a legtöbb szavazatot kapja a 2014-es választásokon. A balközép (Martin Schulz), a liberális (Guy Verhofstadt) és a zöldek (Daniel Cohn-Bendit) is határozott támogatást nyújtottak Junckernek, a Néppárt fölénye előre el volt döntve.

Juncker szégyene...

2014 márciusában a Néppárt előzetes választásra gyűlt össze Dublinban, ahol Junckert jelölték a Bizottság elnöki tisztségére. Ez kétségtelenül egy régi barátnak adott jutalom volt. A klientúrás politikának ez a kiváló képviselője vezette az Eurocsoportot a válság idején, és közel húsz éven keresztül töltötte be a luxemburgi nagyhercegség miniszterelnöki posztját. Utóbbi tevékenységét a laza pénzügyi politika jellemezte, de Juncker arról is híres volt, hogy a társasági adó alól felmentéseket osztogatott a multinacionális cégeknek. 2013 júliusában Junckernek le kellett mondania, mert azzal vádolták, hogy fedezte a luxemburgi állami hírszerző szolgálat (SREL) botrányait: az illegális lehallgatásokat, a bizalmas információk kereskedelmi célzatú kiszivárogtatását. A korrupció-sorozat a valamikori Gladio-ügyre[4] emlékeztetett. A leleplezések, egy luxemburgi parlamenti vizsgálatot követően, 2013. elején kerültek nyilvánosságra, egy másik ügygel együtt. (Utóbbi vádlottjai fiatal rendőrtisztek voltak, akik belekeveredtek a *Bommeleeër*[5]-botrányba.)

A 2014. májusi választások után nagy volt a bizonytalanság. Fittyet hányva az európai szerződésekre, mindenkit az a kérdés foglalkoztatott: sikerül-e a Parlamentnek áterőszakolni a saját jelöltjét? A legfőbb döntéshozó személye persze egy pillanatig sem volt kétséges. A 2011-ben született európai rendszer keretében eldőlt: egyedül a német kancellár dönthet a Néppárt favoritját illetően. Az ő szava számított, amikor elfogadták a Néppárt kissé megroggyant *Spitzenkandidat*-ját. Amikor Junckert megválasztották a legjelentősebb európai intézmény fejének, az európai média alig szólt

valamit. Egyetlen újságíró sem lepődött meg azon, hogy Angéla Merkel szava a törvény erejével bír az Unió központjában.

A kancellár döntését nem az motiválta, hogy a német nemzeti érdekeket megvédje. Döntését sokkal inkább a saját pártjának, a Kereszténydemokrata Uniónak (a CDU-nak) a helyzete magyarázta. Németországban egy ideológiai koalíció (amely a Springer sajtókonserntől a szociáldemokratákon át a frankfurti iskoláig és Jürgen Habermasig terjed) tudtára adta, hogy botrányos lenne, ha a posztot nem Juncker kapná meg. Ami Habermast illeti, keményen kiállt a szégyenbe került Juncker mellé, és kijelentette, hogy az „európai terv halálát jelentené”^[6], ha nem nevezik ki a Bizottság elnökének. Miután megszondázta a véleményeket, Merkel a saját politikai irányvonalát ehhez illesztette, majd learatva a Springer-csoport kampányának gyümölcseit, közösen felszentelték Junckert.

Ezután került sor a féltve őrzött dokumentumok publikálására, amelyek részletezték a Luxemburg által, Juncker hozzájárulásával adott több milliárd dolláros adókedvezményeket az Európában működő transznacionális vállalatoknak. A képviselők többsége mindezek ellenére, rezzenéstelen arccal szavazott bizalmat neki. „Juncker a mi elnökünk”, jelentette ki Martin Schulz, mielőtt őt pedig a Parlament elnökévé választották volna.

Német hatalmi túlsúly

Szemben áll a józan ésszel ha azt állítjuk, hogy a Parlamentnek ez a törvényen kívüli hatalma növeli a demokratizálódást. Juncker nem felelős az európai választók előtt, sőt, még a jobbközépre szavazó választók előtt sem. Csak annak felel, aki kinevezte: a német kancellárnak. Az új Bizottságon belül Wolfgang Schäuble német pénzügyminiszter elgondolásait tükrözi több minden: a pozíciók elosztásának tapasztalata^[7], valamint a különleges alelnökök posztjainak autoriter létrehozása. Az új Bizottság szinte valamennyi tagja a durva megszorító politika védelmezője.

Az Alekszisz Ciprasz vezette baloldalnak kétszer is meg kellett volna gondolnia, mielőtt legitimálta ezt az egész választási hadműveletet. Részt venni a választási folyamatban, és nemzetek közötti szolidaritást gyakorolni, egy dolog. Egészen más hitelesíteni egy hibás gondolatot, hogy a Parlament demokratikusabbá tenné az Uniót. Ez egyszerűen nem igaz. Mivel a Parlament működését teljesen az „együttdöntési” folyamat köré szervezik, ezzel megfosztják Európát attól, amelyre minden demokráciának szüksége van: *az ellenzéktől...*

A szerző, Susan Watkins, a *New Left Review* (London) főszerkesztője, ahol ennek a cikknek egy hosszabb változata jelent meg 2014 novemberében.

Fordította: Hrabák András

- [1] Antonio Gramsci írt a „passzív” forradalomról, melynek révén az uralkodó osztályok magukba olvasztják az általuk uralt tömegek egyes képviselőit, hogy elnémítsák az elégedetlenséget.
- [2] Julian Priestley és Stephen Clark: *Europe's Parliament: People, Places, Politics [Európai Parlament: Emberek, helyek, politika]*, John Harper Publishing, London, 2012.
- [3] Európai Központi Bank (EKB), az Európai Bizottság és a Nemzetközi Valutaalap (IMF).
- [4] Gladio volt a neve annak a titkos európai hadseregnek, amelyet 1948-ban a NATO hozott létre.
- [5] *Bommeleëër*: luxemburgi kifejezés, amely „bombagyártót” jelent. *Lásd*: Luxpol: What led to early elections in Luxembourg? [Mi vezetett idő előtti választásokhoz Luxemburgban], 2013. július 17., luxpol.wordpress.com
- [6] Jürgen Habermas: Europa wird direkt ins Herz getroffen, *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 2014. május 29.
- [7] Lásd Vicky Cann: De si confortable pantoufles bruxelloises [Kényelmes brüsszeli papucsok] cikkét a *Le Monde diplomatique magyar kiadásának* 2015. májusi számában.
<http://www.magyardiplo.hu/index.php/archivum/2015-január/194-2015-május/1889-kenyelmes-brusszeli-papucsok>
- [európai unió](#)
  - [pártpolitika](#)